

การพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา
Developing Potential and Enhancing Students' 21st Century Learning Skills
Through Threefold Training

แม่ชีประครอง งามชัยภูมิ¹, ทิพย์ธิดา ณ นคร² และ ญาณินี ภูพัฒน์³
Prakrong Ngamchaiyaphum¹, Tiptida Na Nakorn² and Yaninee Poopat³

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยศาสนศาสตร์ นครราชสีมา

Faculty of Education, Nakornratchasima Buddhist College, Thailand

Corresponding Author, Email: ¹prakrong.nga@mbu.ac.th

Retrieved: August 7, 2024; Revised: June 26, 2025; Accepted: June 27, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา การวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี วิเคราะห์เนื้อหาเชิงคุณภาพ สัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 5 รูป/คน และการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษา จำนวน 42 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) แนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาบูรณาการกับหลักไตรสิกขา ในทุกกิจกรรมของชีวิต ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา เป็นเรื่องที่ต้องปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนได้ตระหนักรู้ โดยฝึกฝนตนเองเรื่องศีลเพื่อที่จะให้อยู่ได้ในสังคม ฝึกฝนสมาธิเพื่อที่จะควบคุมอารมณ์ และภาวะของจิต ฝึกฝนปัญญา คือความรู้คิด 2) รูปแบบกิจกรรมประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการในการส่งเสริมกรอบความคิด ด้านเขาวนปัญญาของนักศึกษา ร่วมกับการเสริมแรงจูงใจและการตั้งเป้าหมาย โดยผลที่ได้จากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย 6 กิจกรรมหลัก นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มมากขึ้น โดยภาพรวมทุกทักษะ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก องค์ประกอบด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ทักษะการทำงานร่วมกัน รองลงมา คือ ทักษะความฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล ทักษะอาชีพ ทักษะด้านการสื่อสาร และผลการประเมินความพึงพอใจในการร่วมกิจกรรม พบว่า ความพึงพอใจต่อการอบรมในภาพรวมด้านต่าง ๆ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการฝึกอบรม รองลงมา คือ ด้านวิทยากร/ผู้บรรยาย และด้านความรู้ความเข้าใจและการนำความรู้ไปใช้ ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่ามีความเหมาะสม ถูกต้องตามหลักวิชาการ และสามารถนำไปใช้ได้จริงในระดับ “มากที่สุด” ทั้งด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และประสิทธิผล โดยนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมสะท้อนผลเชิงบวกต่อการเรียนรู้ที่บูรณาการศีล สมาธิ และปัญญา ส่งผลให้เกิดความตระหนักรู้ การตั้งใจเรียน และการประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

คำสำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ; การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21; ไตรสิกขา

Abstract

The researcher adopted a mixed methods design to explore the processes of potential development and enhancement of students' 21st century learning skills, developed model for improving potential and enhancing students' 21st century learning skills, and present the developed model for improving potential and enhancing students' 21st century learning skills through Threefold Training. The quantitative data were collected from 42 participants. The qualitative data were collected from 5 key informants using in-depth interviews and were analyzed by using content analysis. The results were 1) The concept of 21st century learning skills was integrated into the Threefold Training in daily activities since its three practical Steps, namely, Sila (morality), Samadhi (concentration), and Panna (insight) play vital roles for youths, provides them moral development in order to live peacefully in society, which is regarded as the most significant goal of learning. Wisdom can be gained through knowledge and thought practice. 2) Developing activities by applying Threefold Training is the process for enhancing conceptual model in intelligence, promoting motivation, and setting goals. The results of designing experiential learning activities consist of 6 major activities. After participating in activities, participants' knowledge and understanding of 21st century learning skills were considered high. The aspect of teamwork was perceived at the highest level, followed by digital intelligence, occupation skills, and communication skills. The overall satisfaction towards participating in activities was at a high level. The highest means were obtained in the aspect of training, followed by lecturer, knowledge and understanding, and knowledge application. The evaluation of the developed model for enhancing 21st-century learning skills based on the Threefold Training (Sīla, Samādhī, Paññā) by five experts indicated a high level of appropriateness, academic validity, feasibility, and effectiveness. Students who participated in the activities reported positive experiences, demonstrating increased self-awareness, learning engagement, and the ability to apply Buddhist principles in daily life.

Keywords: Development Potential; Enhancing Students' 21st Century Learning Skills; Threefold Training

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561- พ.ศ.2580) (ราชกิจจานุเบกษา, 2561) กำหนดให้ทรัพยากรมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ หรือคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาติ (Key Success Factor) โดยความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือเป็นการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และคุณภาพชีวิต ถือเป็นแกนหลักหรือศูนย์กลางของยุทธศาสตร์ชาติเริ่มจากแนวคิดในการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกที่ถูกต้องให้กับเยาวชน และคนไทยทุกคน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกัน (Mindset) ที่ถูกต้อง เสริมสร้างความรู้ ทักษะ ทักษะ ทักษะ และประสบการณ์ที่จำเป็นในการดำรงชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคม และเมื่อปัจเจกบุคคลที่เป็นคนดีมีคุณภาพอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ดังนั้นสังคมไทยย่อมเป็นสังคมที่ดีไปด้วย ส่งผลให้ประเทศชาติดีด้วยเช่นกัน ดังพุทธพจน์ที่ว่า “ทนต์ เสฏฐมฺหุ มนุสฺเสสุ ในหมุ่มมนุษย์ ผู้ที่ฝึกอบรมตนดีแล้วเป็นผู้ประเสริฐ” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระพุทธพจน์นี้สอดคล้องกับแนวคิดในการบริหารทรัพยากร

มนุษย์ที่ว่า การพัฒนาบุคลากร คือการเพิ่มคุณค่าของทรัพยากรมนุษย์โดยการพัฒนาความรู้ ทักษะ ทศนคติ ตลอดจนขวัญกำลังใจและคุณภาพการใช้ชีวิตในสังคมผ่านกระบวนการศึกษาและการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาจริยธรรมที่สำคัญคือการพัฒนาจิตใจ (Spiritual Development) แต่ในปัจจุบันนี้เราจะพบว่าทรัพยากรมนุษย์ที่เข้าสู่แรงงานยังมีศักยภาพหรือทักษะ ความรู้ ความสามารถ รวมถึงคุณธรรมจริยธรรม เพื่อการพัฒนาตนเอง ยังไม่เป็นที่พึงพอใจของภาคธุรกิจที่มุ่งหวังไว้

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่าง ๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคม และชุมชน มีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงของความรู้และข้อมูล ข่าวสารตลอดเวลาอย่างเป็นพลวัต Whitehead (1931) อธิบายว่า ในอดีตช่วงอายุของคนคนหนึ่งอาจมีเรื่องราว การเปลี่ยนแปลงให้พบเห็นน้อย ต่างจากในปัจจุบันที่ในช่วงอายุคนคนหนึ่งมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคมเกิดขึ้นมากมาย วิถีชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากอดีต มีความเปิดกว้าง ยอมรับ และให้ความสำคัญกับข้อมูลความรู้และข่าวสารที่หลากหลาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ผู้คนในศตวรรษนี้จึงไม่สามารถใช้ความรู้และทักษะบางอย่างในอดีตมาแก้ปัญหาในปัจจุบันได้ดี การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงไม่ใช่กระบวนการถ่ายทอดความรู้ แต่คือการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้คน ตามการศึกษาของ Larson and Miller (2011, abstract) ศึกษาเรื่อง ทักษะในศตวรรษที่ 21 การเตรียมนักศึกษาสำหรับอนาคต ผลการศึกษาพบว่า ทักษะจำเป็นที่นักศึกษาจะต้องมีเพื่อสังคม การทำงานและการใช้ชีวิต ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ทักษะความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหา นอกจากนี้ นักวิจัยทั้งสองท่านยังเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประสบการณ์จริงผ่านการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียนรวมถึงเว็บไซต์ที่หลากหลายและแหล่งข้อมูลอื่น ๆ จะช่วยให้ทักษะเหล่านี้พัฒนา ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ นักการศึกษาสามารถนำไปใช้เพื่อช่วยในการบูรณาการกรอบการเรียนรู้ของนักศึกษาเข้ากับเนื้อหาในหลักสูตรของครูควบคู่กับการฝึกอบรมแบบบูรณาการข้ามหลักสูตรทั้งหมด

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะพื้นฐานในการรู้หนังสือ ได้แก่ สามารถค้นคว้า ใฝ่หาความรู้จากทรัพยากรการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายผ่านการอ่านออกเขียนได้ การคิดคำนวณ การใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การเงิน สังคมและวัฒนธรรม เป็นต้น ทักษะการคิด ได้แก่ สามารถใช้เหตุผลและความคิดในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ ประเมินค่า คิดสร้างสรรค์ ตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างดี เป็นต้น ทักษะการทำงาน ได้แก่ สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการทำงาน การติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นทีม แสดงภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ มีความยืดหยุ่นและปรับตัวได้ดี ริเริ่มงานและดูแลตนเองได้อดทนและขยันทำงานหนัก สร้างหุ้นส่วนธุรกิจ เป็นต้น ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ สามารถรับรู้ เข้าใจการใช้และการจัดการสื่อสารสนเทศ เปิดใจรับสารและเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างเท่าทัน สามารถบริหารจัดการเทคโนโลยี เรียนรู้เทคนิควิทยาการต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณ และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และเป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น เป็นต้น ทักษะการใช้ชีวิต ได้แก่ สามารถแสวงหาความรู้ นำตนเองในการเรียนรู้ได้ มีความมั่นใจในตัวเอง กระตือรือร้นในความรู้ เป็นผู้ผลิต มุ่งความเป็นเลิศ สามารถดำรงชีวิตด้วยความรับผิดชอบ ต่อตนเองและผู้อื่น เป็นพลเมืองที่ดี รู้และเคารพกติกา มีระเบียบวินัย คำนึงถึงสังคม คิดถึงภาพรวมโลก มีคุณธรรม ยึดมั่นในสันติธรรม มีความเป็นไทย เข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม และแบ่งปันประสบการณ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mokhtar, et al. (2012) ศึกษาเรื่อง การวัดเพื่อศึกษาทักษะทั่วไปของนักศึกษา เป็นการพัฒนาแบบวัดที่ใช้สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ในบริบทของการศึกษาในประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่า Generic Skills ที่เหมาะสมมีค่าความน่าเชื่อถือ (Cronbach Alpha) สูงกว่า 0.70 ประกอบด้วย ทักษะการจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเรียนรู้

ตลอดชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะความเป็นผู้นำ และทักษะคุณภาพส่วนบุคคล

ถ้าบุคคลขาดทักษะในศตวรรษที่ 21 จะส่งผลให้บุคคลไม่สามารถเติบโตในโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ไม่ประสบความสำเร็จในตลาดงาน ไม่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์ ไม่เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Ahsan Imam Syed Shahid Zaheer Zaidi and Abdul Aleem Qureshi (2023) กล่าวถึงความจำเป็นของระบบการศึกษาในการพัฒนาและปรับให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะธรรมชาติที่ผันผวนไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ (VUCA) ของศตวรรษที่ 21 โดยเน้นถึงความสำคัญของการระบุทักษะทำอันดับแรกที่สำคัญสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 และนำทักษะเหล่านี้เข้าสู่ระบบการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยกระบวนการนี้โดยการประเมินขนาดตัวอย่างที่หลากหลายของนักศึกษาวิชาชีพและคณาจารย์ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่านักศึกษาต้องการมากกว่าแค่การศึกษาเพื่อประสบความสำเร็จในโลกแห่งวิชาชีพ และทักษะที่มีความต้องการสูงเหล่านี้จะเป็นหุ้นส่วนตลอดชีวิตในความสำเร็จของพวกเขา การศึกษาเน้นย้ำถึงความจำเป็นของระบบการศึกษาในปากีสถานในการปรับทิศทาง จัดระเบียบใหม่ และปรับโครงสร้างใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของศตวรรษที่ 21

ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 หมวดทักษะสำคัญ ดังนี้

1. ทักษะพื้นฐานด้านความรู้ (Basic Literacies) เช่น การรู้หนังสือ (Reading & Writing), การคิดคำนวณ (Arithmetic), ความสามารถด้าน ICT (ICT literacy) และการใช้เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การเงิน สังคม และวัฒนธรรม

2. ทักษะการคิด (Thinking Skills) เช่น การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์, การประเมินค่า, การคิดสร้างสรรค์, การตัดสินใจและการแก้ปัญหา และการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Thinking)

3. ทักษะการทำงาน (Working Skills) เช่น การสื่อสาร, การทำงานเป็นทีม, ภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ, ความยืดหยุ่นและการปรับตัว และความสามารถในการริเริ่มและการดูแลตนเอง

4. ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการรู้เท่าทันสื่อ (Digital Literacy & Media Skills) เช่น ความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัล, การจัดการข้อมูล, การเปิดใจรับเทคโนโลยีใหม่ ๆ และการรู้เท่าทันสื่อและใช้ข้อมูลอย่างมีวิจารณญาณ

5. ทักษะการดำรงชีวิต (Life Skills) เช่น ความมั่นใจในตนเอง, การเรียนรู้ด้วยตนเอง, ความรับผิดชอบ, วินัย คุณธรรม จริยธรรม ความเข้าใจในความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเป็นพลเมืองดีและมีจิตสาธารณะ

พระพุทธศาสนาเป็นชุดของวิธีการที่ช่วยให้เราพัฒนาศักยภาพของมนุษย์อย่างเต็มที่โดยเข้าใจธรรมชาติที่แท้จริงของความเป็นจริง ความจริงแห่งธรรมชาติของมนุษย์ในข้อที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่ฝึกได้นี้ พระพุทธศาสนาถือเป็นหลักสำคัญ ซึ่งสัมพันธ์กับความเป็นพระศาสดา และการทรงทำหน้าที่ของพระพุทธเจ้า ดังที่ได้เน้นไว้ในพุทธคัมภีร์ที่ว่า อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ สตถา เทวมนุสสานิ “เป็นสารถิฝึกคนที่ควรฝึก ผู้ยอดเยี่ยม เป็นศาสดาของเทวะและมนุษย์ทั้งหลาย” (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ตามหลักพระพุทธศาสนา มนุษย์ทุกคนมีความสามารถหรือศักยภาพในการที่จะพัฒนาจิตของตนให้เกิดปัญญาจนบรรลุถึงนิพพานได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเพศ อายุ เชื้อชาติ วรรณะ และพื้นความรู้ การพัฒนามนุษย์ คือ การทำให้มนุษย์เจริญขึ้นด้วยการพัฒนาให้ครบตามหลักไตรสิกขา ได้แก่ 1) ศีล วินัยและการควบคุมพฤติกรรม การพัฒนาฝึกการประพฤติปฏิบัติให้ถูกต้องชอบธรรม, ยึดมั่นในกฎเกณฑ์และจรรยาบรรณของสังคม และพัฒนาพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสังคม เช่น ไม่เบียดเบียนผู้อื่น, มีวาจาสุภาพ, มีสัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพโดยสุจริต) 2) สมาธิ ความตั้งมั่นของจิตใจ การพัฒนาฝึกควบคุมอารมณ์ ความคิด และจิตใจให้มั่นคง, เจริญสติ รู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง, พัฒนาให้มีจิตใจที่สงบ พร้อมต่อการเรียนรู้และการทำงาน และมีความเพียร ความอดทน และตั้งใจในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) ปัญญา

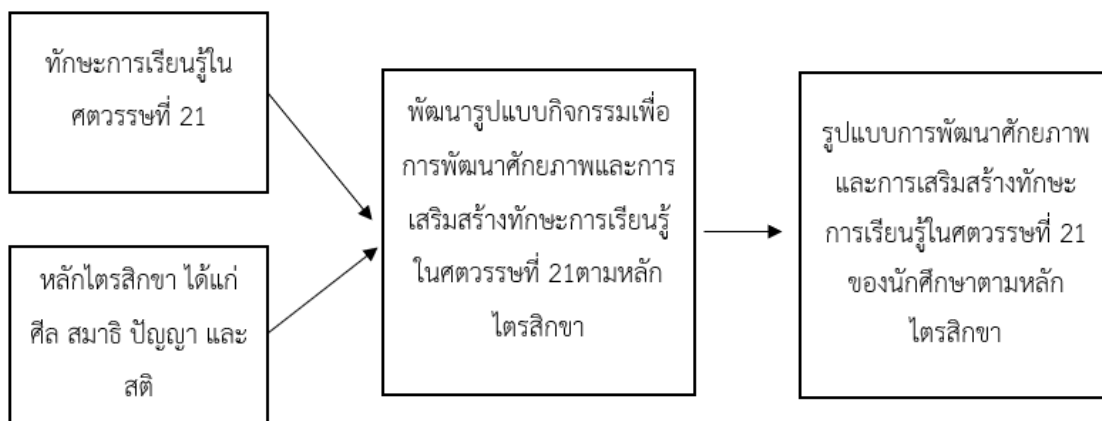
ความเข้าใจอันถูกต้อง การพัฒนาฝึกฝนให้คิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ, ใช้เหตุผลในทางที่ถูกต้อง แยกแยะถูก-ผิด ดี-ชั่ว, รู้เท่าทันโลก เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของสังคม และเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ค้นคว้าด้วยตนเอง และต่อยอดความรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาว่าเราจะพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้กับนักศึกษาโดยใช้หลักไตรสิกขาได้อย่างไร เพื่อเป็นการสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้นักศึกษาด้วยการออกแบบกิจกรรมโดยใช้หลักการของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จัดกิจกรรมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ร่วมกัน บ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง และต่อยอดความรู้ที่ได้ด้วยตนเองมากกว่ากระบวนการถ่ายทอด แต่เป็นการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ โดยใช้หลักไตรสิกขาเป็นตัวกำกับให้นักศึกษาพัฒนา ศีล สมาธิ ปัญญา เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของตนเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา

กรอบแนวความคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ลักษณะวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณขยายวิจัยเชิงคุณภาพ และแบ่งระยะของการศึกษาเป็น 3 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา และพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาภาคสนาม แบ่งการศึกษาเป็น 2 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การศึกษาแนวทางการศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขา

ขั้นที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขาตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป และผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 ท่าน รวมทั้งสิ้น 5 รูป/คน และตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านที่มีคุณสมบัติดังนี้

1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านพระพุทธศาสนา

2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3) เป็นครูอาจารย์ที่นำแนวทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนประพุดตามหลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และจัดกิจกรรมทางธรรมสู่ผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

ประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่กำลังศึกษาในคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา และคณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร วิทยาลัยศาสนศาสตร์ นครราชสีมา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษา จำนวน 42 คน ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการสัมภาษณ์ และรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่ออกแบบโดยผู้วิจัย

1.3 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แนวคำถามในการสัมภาษณ์ ผ่านการพิจารณาของที่ปรึกษาในการวิจัย และรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา ผ่านการพิจารณาของที่ปรึกษาในการวิจัย และตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มาจัดหมวดหมู่ ตรวจสอบข้อมูล

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การสรุปแบบอุปนัย (analytic induction)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์และนำเสนอผลการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา นำข้อมูลจากการศึกษาในระยะที่ 1 รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา มาทดลองใช้เพื่อศึกษาผลการพัฒนาและตรวจสอบของรูปแบบ แสดงรายละเอียดของการดำเนินการวิจัยได้ดังนี้

2.1 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการสอนพระพุทธศาสนา และคณะมนุษยศาสตร์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย จำนวน 42 คน เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง สถานที่และระยะเวลาดำเนินการ คือ ห้องประชุมชั้น 1 อาคารเรียนหลังใหม่ ดำเนินการเข้าร่วมกิจกรรมใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการ

เสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ใช้เวลา 2 วัน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในกิจกรรม คือ รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา ประกอบด้วย ขั้นตอนและกิจกรรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้นตามรูปแบบการจัดประสบการณ์เรียนรู้ประกอบด้วยขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ 1) การออกแบบ (Design) 2) การพัฒนา (Development) 3) การนำไปใช้ (Utilization) 4) การดำเนินการ (Management) และ 5) การประเมินผล (Evaluation)

2.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

- 1) แบบสอบถามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม
- 2) แบบประเมินรูปแบบกิจกรรม หลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยจัดทำร่างแบบสอบถาม และ) แบบประเมินรูปแบบกิจกรรม ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยได้นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจำนวน 3 ท่าน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นแล้วนำมาแก้ไขให้เหมาะสมเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความครอบคลุมของคำถาม และความเป็นปรนัย (Objectivity) พิจารณาความชัดเจนของภาษาและข้อความ รวมทั้งตรวจสอบว่าข้อความแต่ละข้อเป็นตัวแทนสิ่งที่ต้องการวัดหรือไม่ โดยในการส่งแบบสอบถามเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ได้แนบเอกสารไปพร้อมแบบฟอร์มการรายงานผลการตรวจสอบ ได้แก่ ความเป็นมาของการวิจัยวัตถุประสงค์การวิจัย วิธีวิจัย โดยสรุปนิยมเชิงปฏิบัติการตารางวิเคราะห์เนื้อหาและประเด็นที่ต้องการวัดและกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยมีการกำหนดการให้คะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

- +1 แทน ข้อคำถามมีความเหมาะสม/สอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย
- 0 แทน ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย หรือไม่
- 1 แทน ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามที่ใช้ในการวิจัย

จากนั้นนำข้อคำถามทั้งหมดไปหาคุณภาพของข้อคำถามโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์ที่ต้องการวัดตามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิหรือค่า (IOC : Index of Item Objective Congruence) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (รายข้อ ≥ 0.5 , ภาพรวมทุกข้อ ≥ 0.65) ผลการตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์งานวิจัย (Index of item objective congruence: IOC) และคุณภาพของแบบสอบถาม

ตอนที่	ข้อคำถามรายด้าน	ผลการพิจารณาค่า IOC ช่วงพิสัย
2	ระดับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21	0.67
3	การคิดแบบมีวิจารณญาณ	0.67-1.00
4	การทำงานร่วมกัน	0.67-1.00
5	ความคิดสร้างสรรค์	0.67-1.00
6	ความฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล	1.00
7	ทักษะด้านการสื่อสาร	1.00

ตารางที่ 2 ผลการพิจารณาความสอดคล้องระหว่างคำถามรายข้อกับจุดประสงค์งานวิจัย (Index of item objective congruence: IOC) ของแบบประเมินรูปแบบกิจกรรม

ตอนที่	ข้อคำถามรายด้าน	ผลการพิจารณาค่า IOC ช่วงพิสัย
1	ด้านการฝึกอบรม	0.80
2	ด้านวิทยากร/ผู้บรรยาย	0.67-1.00
3	ด้านคุณภาพของกิจกรรม	0.67-1.00
4	ด้านความรู้ความเข้าใจและการนำความรู้ไปใช้	0.67-1.00

การเข้าร่วมกิจกรรมใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไป ทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เป็นกลุ่มนิสิตระดับปริญญาตรี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อประเมินความเที่ยงของเครื่องมือครั้งนี้ในการพิจารณาว่าผลที่วัดได้นั้นแน่นอนสม่ำเสมอคงเสถียร (consistency) โดยการตรวจสอบความเที่ยงแบบสอบถาม ความสอดคล้องภายใน (internal consistency reliability) ตามสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient : α) สำหรับในการประเมิน พิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มากกว่า 0.7 จึงจะถือว่าใช้ได้โดยเกณฑ์การประเมินความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคใช้หลักแห่งความชัดเจน(rule of thumb) ที่George and Mallery เสนอไว้ เมื่อได้ดำเนินการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นแล้ว จากนั้นนำผลการวิเคราะห์มาเป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไข และจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ โดยผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจำแนกตามตัวแปรสังเกตได้ (n=30) คือ .939 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินรูปแบบจำแนกตามตัวแปรสังเกตได้ (n=30) คือ .897 นำเครื่องมือที่พัฒนาสมบูรณ์ เสนอคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (Ethical Review Committee) ของสถาบันวิจัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขใบรับรอง ว.359/2566

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้รูปแบบกระบวนการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่พัฒนาขึ้น ด้วยการจัดกิจกรรม และการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านระบบกูเกิ้ลฟอร์ม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อได้รับการตอบกลับของแบบสอบถาม ผู้วิจัยรวบรวมและตรวจสอบ ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทั้งหมด จากนั้นนำมาจัดระบบ ลงรหัสข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การวิเคราะห์สภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา โดยใช้ความถี่ (Frequency: f) และค่าร้อยละ (Percentage: %)

2) การวิเคราะห์ศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขาที่ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยนำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้ไปวิเคราะห์เทียบกับคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1997, p. 190)

ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา

ในการประเมินรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา ผู้วิจัยได้ออกแบบการประเมิน 1) ด้านการฝึกอบรม 2) ด้านวิทยากร/ผู้บรรยาย 3) ด้านคุณภาพของกิจกรรม 4) ด้านความรู้ความเข้าใจและการนำความรู้ไปใช้ ประเมินโดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมในการ

นำเสนอผลการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา ผู้วิจัยได้ออกแบบการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาในระยะที่ 3 เป็นการจัดกิจกรรมถอดบทเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา ทั้งนี้เพื่อให้ทราบแนวทางการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 3 นี้ใช้การวิเคราะห์เชิงปริมาณ และวิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (analytic induction) ที่ได้รับการสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 3 สรุปตามขั้นตอนดำเนินการวิจัยตามแผนภาพดังนี้

ระยะ	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	ผลการดำเนินการวิจัย
<p>ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษากระบวนการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา และพัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา</p>	<ul style="list-style-type: none"> ศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหนังสือ รายงานการวิจัย และเอกสารอื่น ๆ การสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ พัฒนารูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา 	<ul style="list-style-type: none"> กรอบแนวคิด รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา นิยามเชิงปฏิบัติการ
<p>ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์และนำเสนอผลการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา</p>	<p>เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย</p> <ul style="list-style-type: none"> แบบสอบถามทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ตรวจสอบตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 	<ul style="list-style-type: none"> ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ผลประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบฯ ได้ผลของการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา
<p>ระยะที่ 3 ประเมินผลการใช้รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา</p>	<ul style="list-style-type: none"> แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขาหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ตรวจสอบตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 	<ul style="list-style-type: none"> โมเดลการพัฒนา ศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ความสำคัญของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การเรียนรู้ทักษะเพิ่มเติม ได้แก่ ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกห้องเรียน โดยศึกษาจากอินเทอร์เน็ต การทดลองทำ เช่น อาจฝึกทำเป็น

โครงการ เรียนรู้การใช้แอปพลิเคชัน เพื่อทำงานส่งอาจารย์ หรืออาจฝึกงานเป็นอาชีพ ทักษะที่ต้องมีสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่

1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ประกอบด้วย การคิดเชิงวิเคราะห์ พิจารณาอย่างมีระบบและผ่านการใช้วิจารณ์ญาณ รวมถึงรู้จักการแก้ไขปัญหาให้ตรงจุดและถูกวิธี การสื่อสาร สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมพัฒนาต่อยอดนวัตกรรมอยู่เสมอ

2) ทักษะความรู้ดิจิทัล นักศึกษาต้องความสามารถในการเข้าถึงและเรียนรู้สารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และสามารถจัดการได้อย่างมีวิจารณ์ญาณ ความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้สามารถเข้าถึงและใช้งานโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย และ

3) การงานอาชีพและทักษะชีวิต ควรประกอบด้วย มีความยืดหยุ่นในทุกสถานการณ์ พร้อมปรับตัวเพื่อให้ก้าวทันโลก มีคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ไม่ปิดกั้นความคิดและจินตนาการ สามารถเป็นผู้นำได้ด้วยตนเอง การเข้าถึงสังคมและเรียนรู้วัฒนธรรมใหม่ รวมถึงความรับผิดชอบและลงมือทำ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม คุณลักษณะของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไม่ใช่แค่อ่านออกเขียนได้ แต่ควรที่จะรู้จักหาข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อประกอบการตัดสินใจ เพิ่มการคิดสร้างสรรค์ คิดอะไรใหม่ ๆ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ของเดิมเป็นแบบนี้ ถ้าเราจะเปลี่ยนให้เป็นอีกแบบจะเป็นอย่างไร แล้วลงมือทำ เพิ่มการรู้จักทำงานเป็นทีม ชวนเพื่อน ๆ มาช่วยกันคนละไม้คนละมือ เพิ่มการเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม หมายถึงความแตกต่างของประสบการณ์ วิธีการดำเนินชีวิต การอบรมเลี้ยงดู ซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างกัน เพิ่มความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์และรู้เท่าทันสื่อ ต้องมีวิจารณ์ญาณในการบริโภคสื่อ และใช้เทคโนโลยีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น เพิ่มทักษะทางอาชีพและการเรียนรู้ เรียนเก่ง ท่องเก่งอย่างเดียวไม่ได้แล้ว ต้องทำงานเป็นและพร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา นอกจากนี้ รู้จักสร้างแรงจูงใจบันดาลใจให้ตัวเอง เพื่อให้สามารถพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ต้องมีไฟที่จะสร้างสิ่งดี ๆ ลองทำสิ่งที่ยากขึ้นมาอีกนิด เมื่อเรามีแรงบันดาลใจแล้ว เราจะสามารถเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นได้อีกด้วย

แนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มาบูรณาการกับหลักไตรสิกขา

ในทุกกิจกรรมของชีวิต การนำหลักไตรสิกขา ทั้งศีล สมาธิ และปัญญา เป็นเรื่องที่ควรปลูกฝังและส่งเสริมให้เยาวชนได้ตระหนักรู้ การเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขา โดยฝึกฝนตนเองเรื่องศีลเพื่อที่จะให้อยู่ได้ในสังคม ฝึกฝนสมาธิเพื่อที่จะควบคุมอารมณ์ และภาวะของจิต ฝึกฝนปัญญา คือความรู้คิด ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุด การพัฒนาปัญญาหรือการทำให้เกิดปัญญาต้องพัฒนาโดยการแสวงหาความรู้การแสวงหาความรู้ ฝึกฝนค้นคิด และการฝึกฝนตนเอง และการดำเนินชีวิตตามมรรคมืองค์ 8

1) สัมมาทิฐิ ปัญญาอันเห็นชอบ หรือความเห็นถูกต้องคือมองโลกตามความเป็นจริง เข้าใจชีวิตอย่างถูกต้อง แยกแยะและเข้าใจถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวกับความดี ความชั่วซึ่งเป็นเรื่องของคุณธรรมและจริยธรรมที่สังคมโลกแสวงหาเรียกร้องกันอยู่ เข้าใจถูกต้องในเรื่องของความเป็นไปตามธรรมชาติ ที่เรียกว่า “สังขธรรม”

2) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ หรือความคิดถูกต้องคือ การใช้ความคิดที่ถูกต้อง ที่เรียกว่า “คิดเป็น” คือการคิดอย่างมีเหตุมีผล มีหลักมีเกณฑ์ตามวิธีทางวิทยาศาสตร์ การคิดแก้ปัญหาด้วยหลักของอริยสัจ 4 สร้างความคิดอย่างมีระบบ อันจะนำไปสู่การพัฒนาจิตให้สูงขึ้น คือ การคิดให้ถูกต้อง

3) สัมมาวาจา เจรจาชอบ หรือการเจรจาถูกต้องชอบธรรม คือการพูดเป็น พูดตามแบบพุทธ หรือตามแบบหลักธรรม นั่นคือ วชิรธรรมหรือวจีสัจจัตติ ตั้งประโยคที่ว่า “ไม่ควรพูดจนเกินกาล ไม่ควรนิ่งเสมอไป เมื่อถึงเวลา ก็ควรพูดพอประมาณ ไม่พ่นเฟือ” ลักษณะการพูดแบบชาวพุทธ คือพูดความจริงและพูดในสิ่งที่ เป็นประโยชน์ต่อผู้ฟังและต่อส่วนรวม การพูดต้องให้รู้กาลเทศะในการพูด

4) สัมมาแกมมันตะ ทำการงานชอบ หรือทำการงานที่ถูกต้องชอบธรรม คือการทำเป็น ทำตามบทบาทและสถานภาพของตน ปฏิบัติตนให้ถูกต้องและเหมาะสม ทำให้เป็นตามแบบพุทธนั่นคือ ไม่ทำสิ่งที่ชั่วร้ายไม่เบียดเบียนผู้อื่นไม่ล่าส่อนทางเพศ ควบคุมความประพฤติทางกาย (กายกรรม) ของตนไว้ให้ดี

5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีวิตชอบ หรือการเลี้ยงชีพที่ถูกต้องชอบธรรม คือทำมาหาเลี้ยงชีพที่เหมาะสม ขยันและประหยัด ทำงานให้สำเร็จก้าวหน้าเพื่อฐานะมั่นคงและการใช้จ่ายทรัพย์ให้เหมาะสมตามควรแก่ฐานะ ทำมาหาชีพเลี้ยงชีพให้เหมาะสมแบบชาวพุทธ นั่นคือ รู้จักหา รู้จักเก็บรู้จักใช้ รู้จักพอ รู้จักให้ รู้จักวาง ทำมาหาเลี้ยงชีพเพื่อเลี้ยงตัวได้ภายใต้หลักของ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง”

6) สัมมาวายามะ เพียรชอบ หรือความขยันหมั่นเพียรที่ถูกต้อง คือพากเพียรให้สมบูรณ์แบบ หมั่นอดทนเข้มแข็ง เอาการเอางาน ไม่ทอดทิ้งธุระ

7) สัมมาสติ ระลึกชอบ หรือ ความระลึกชอบ คือ อยู่กับปัจจุบันอย่างมีสติสัมปชัญญะ ใช้สติให้เกิดปัญญา ไม่โกรธไม่แค้นใจ ไม่ประมาท การอยู่กับปัจจุบันเป็นการฝึกจิตแบบชาวพุทธ ฝึกดุจิตของตนเอง เป็นการพัฒนาจิตด้วยการฝึกที่เรียกว่า “สมถกรรมฐาน” และพัฒนาจิตให้เกิดปัญญาเป็นการพัฒนาปัญญาด้วยการฝึกที่เรียกว่า “วิปัสสนากรรมฐาน”

8) สัมมาสมาธิ ตั้งใจไว้ชอบ หรือจิตใจหนักแน่นมั่นคง ไม่หวั่นไหว คือฝึกจิตให้มั่นคงเป็นสมาธิ เป็นจิตที่นุ่มนวลควรแก่งาน นั่นคือการทำจิตให้สงบเสียก่อนก็จะมีผลต่อการปฏิบัติงานใด ๆ เป็นอย่างดี จุดเริ่มต้นของการทำงานให้ราบรื่นและมีความสุขประสบผลสำเร็จก็ต้องอาศัยจิตที่สงบนิ่งซึ่งในทางธรรมอธิบายจิตในสภาวะนี้ว่าเป็นจิตที่แน่วแน่ต่อสิ่งที่กำหนดไว้ที่เรียกว่า “สมาธิ”

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ได้ 7 ตัวแปร และ 21 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา ดังนี้ 1) การคิดแบบมีวิจารณญาณ 2) การสื่อสาร 3) การทำงานร่วมกัน 4) การสร้างสรรค์ 5) ความฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล 6) ทักษะด้านการสื่อสาร 7) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวี ศิริลักษณ์ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 โดยทำการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะศตวรรษที่ 21 จำนวน 9 คน เก็บข้อมูลนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะการคิดสร้างสรรค์ 2) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา 3) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี 4) ทักษะการสื่อสาร 5) ทักษะชีวิตและอาชีพ และสอดคล้องกับ Mokhtar, et al. (2012) ที่ศึกษาเรื่อง การวัดเพื่อศึกษาทักษะทั่วไปของนักศึกษา เป็นการพัฒนาแบบวัดที่ใช้สำหรับนักศึกษาวิศวกรรมศาสตร์ในบริบทของการศึกษาในประเทศมาเลเซีย ผลการศึกษาพบว่า Generic Skills ที่เหมาะสมมีความน่าเชื่อถือ (Cronbach Alpha) สูงกว่า 0.70 ประกอบด้วย ทักษะการจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทักษะการใช้เทคโนโลยี ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะความเป็นผู้นำ และทักษะคุณภาพส่วนบุคคล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาเป็นกระบวนการในการส่งเสริมกรอบความคิด ด้านเขาวนปัญญาของนักศึกษา ร่วมกับการเสริมแรงจูงใจและการตั้งเป้าหมาย โดยผลที่ได้จากการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วย 6 กิจกรรมหลัก ได้แก่ 1) กิจกรรมเปิดร้าน “สวนผักของเรา” 2) กิจกรรมวางแผนการปลูกผัก การคำนวณต้นทุน 3) กิจกรรมวางแผนการขาย จะขายใคร? ขายอย่างไร? 4) เมื่อเกิดปัญหา?? 5) กิจกรรมวางแผนการตลาด 6) กิจกรรมสื่อสารอย่างไร และ 5 กิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) กิจกรรมการปฐมนิเทศ 2) ทำแบบวัดก่อนทำกิจกรรม 3) กิจกรรมนับเลข ไม่ออกเสียง 4) สรุปหน้าร้าน 5) ทำแบบวัดหลังทำกิจกรรม

กิจกรรมส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 สอดแทรกทักษะและแนวทางการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ กิจกรรมกลุ่มไดนามิก ได้สอดแทรกเรื่องของการปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในขณะที่กิจกรรมระดมสมอง ส่งเสริมทักษะการแก้ไขปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการสื่อสารและการร่วมมือกันทำงานระหว่างสมาชิกภายในทีม และแต่ละกิจกรรมย่อยภายใต้ กิจกรรมภารกิจ ได้แก่ 1) กิจกรรมเปิดร้าน “สวนผักของเรา” มีส่วนช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เรียนรู้ความคิดสร้างสรรค์ และยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งอาจแตกต่างไปจากความคิดของตน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานร่วมกับผู้อื่นประสบความสำเร็จได้ดียิ่งขึ้น 2) กิจกรรมวางแผนการปลูกผัก การคำนวณต้นทุนได้ให้ความรู้ทางการเงินแก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม การคำนวณต้นทุน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเงินเพื่อใช้เงินที่มีอยู่อย่างรู้คุณค่า 3) กิจกรรมวางแผนการขาย จะขายใคร? ขายอย่างไร? ส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ เพื่อวางแผนและคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ 4) กิจกรรมเมื่อเกิดปัญหา ฝึกการแก้ไขปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการสื่อสารและการร่วมมือกันทำงานระหว่างสมาชิกภายในทีม 5) กิจกรรมวางแผนการตลาด และ 6) กิจกรรมสื่อสารอย่างไร เป็นการฝึกใช้สื่อ Online Marketing เพื่อโปรโมทร้าน โดยใช้ทักษะต่าง ๆ เช่น Power point, Canva, Photoshop ทำการตลาดผ่านแพลตฟอร์มสื่อโฆษณาออนไลน์ เช่น Facebook, Google, YouTube, Instagram อีกหนึ่งทักษะสำคัญที่ผู้เข้าร่วมจะได้จากทุกกิจกรรม คือ ทักษะชีวิตและการทำงาน ที่ในความเป็นจริงการดำเนินชีวิตและการทำงานจำเป็นต้องมีความรับผิดชอบ ความยืดหยุ่น และสามารถปรับตัวในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมถึงการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในสถานการณ์ต่าง ๆ กิจกรรมที่พัฒนาขึ้น และกิจกรรมยังส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ เพื่อวางแผนและคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ การแก้ไขปัญหาด้วยความคิดสร้างสรรค์ ตลอดจนการสื่อสารและการร่วมมือกันทำงาน

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 5 ตอน ได้แก่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 42 คน พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 86) ส่วนใหญ่อายุ 18-20 ปี รองลงมาอยู่ระหว่าง 21-23 ปี (ร้อยละ 57 และ ร้อยละ 13 ตามลำดับ) กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 29) รองลงมา คือชั้นปีที่ 2 และ ปีที่ 3 (ร้อยละ 26)

ผลวิเคราะห์หลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ทุกตัวชี้วัด ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และค่าเฉลี่ยสูงขึ้นทุกด้าน

1) ระดับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตัวชี้วัดด้าน (1) ฉันทไมใช่แค่อ่านออกเขียนได้ (reading & writing) แต่มีความรู้และทักษะที่จะเข้าใจเรื่องราวและสาระของสิ่งที่ได้อ่าน ดีความหรือแปลความหมายของข้อความที่ได้ อ่าน และประเมิน คติวิเคราะห์ ย้อนกลับไปถึงจุดมุ่งหมายของการเขียนได้ว่าต้องการส่งสารอะไรให้ผู้อ่านได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.21) รองลงมา คือ (2) ฉันทไมใช่แค่คิดเลขเป็น (arithmetic) แต่มีความสามารถเกี่ยวกับทักษะทางคณิตศาสตร์ที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวันและสามารถเข้าใจสารสนเทศเชิงคณิตศาสตร์ (เช่น กราฟ แผนภูมิ ตาราง เป็นต้น) อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.05) และ (3) ฉันทคิดว่าฉันทรู้ ICT (information and communications technology literacy) คือ เข้าใจและสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างเหมาะสม รู้เท่าทันเทคโนโลยีไม่ละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 3.98)

2) การคิดแบบมีวิจารณญาณ ตัวชี้วัดด้าน (4) ฉันทหมั่นฝึกฝนและพัฒนาความคิดของตนเองอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.17) รองลงมา คือ (5) ฉันทมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล และ (6) ฉันทสามารถตัดสินคุณค่าของเรื่องต่างๆ ที่คิดได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.07)

3) การทำงานร่วมกัน ตัวชี้วัดด้าน (9) ฉันทยอมรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของเพื่อนในทีม อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.36) รองลงมา คือ (7) ฉันทมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.29) และ (8) ฉันทสามารถร่วมมือกับคนหลายคนที่มีพื้นฐานต่างกัน ทั้งแนวคิด ความเชื่อ, หรือความรู้ เพื่อทำงานหรือทำกิจกรรมใดๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.21)

4) ความคิดสร้างสรรค์ ตัวชี้วัดด้าน (10) ฉันมีความสามารถในการจินตนาการเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ อันจะนำไปสู่สิ่งใหม่หรือความคิดใหม่ ๆ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.14) รองลงมา คือ (12) ฉันมีความคิดริเริ่มนำเสนองานรูปแบบใหม่ ๆ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.10) และ (11) ฉันเรียนรู้วิธีการใหม่ๆ แอปพลิเคชันใหม่ ๆ เพื่อสร้างสรรค์งาน และนำเสนองานได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.07)

5) ทักษะความฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล ตัวชี้วัดด้าน (13) ฉันใช้สื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และ (14) ฉันดูแลความปลอดภัยของข้อมูลตนเอง รู้ว่าข้อมูลใดควรเผยแพร่ และข้อมูลใดไม่ควรเผยแพร่ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.24) รองลงมา คือ (15) ฉันบริหารเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ได้อย่างสมดุลกับชีวิตการเรียน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.17)

6) ทักษะด้านการสื่อสาร ตัวชี้วัดด้าน (18) ฉันสื่อสารได้มากกว่า 1 ภาษา อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.14) รองลงมา คือ (17) ฉันใช้สื่อและเทคโนโลยีการสื่อสารในการให้ข้อมูล และการเรียน อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.12) และ (16) ฉันสามารถสื่อสารได้ตรงความหมายและตรงประเด็น อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.07)

7) ทักษะอาชีพ ตัวชี้วัดด้าน (21) ฉันรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.33) รองลงมา คือ (20) ฉันมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.19) และ (19) ฉันจัดลำดับความสำคัญของงานในแต่ละวันได้ อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.02)

ภาพรวมของการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษา ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานขององค์ประกอบ พบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษามีระดับความรู้เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะความฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล ทักษะอาชีพ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ และระดับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.10, 3.99, 3.92, 3.81, 3.79, 3.74 และ 3.67) ตามลำดับ และหลังเข้าร่วมกิจกรรม นักศึกษามีระดับความรู้เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับตามคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ทักษะการทำงานร่วมกัน ทักษะความฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล ทักษะอาชีพ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดแบบมีวิจารณญาณ และระดับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (\bar{X} = 4.29, 4.21, 4.18, 4.11, 4.10 และ 4.08) ตามลำดับ ซึ่งสรุปผลได้ว่า ระดับมากเหมือนกัน แต่ค่าเฉลี่ยสูงขึ้นทุกองค์ประกอบ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 รูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา พบว่า นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพิ่มมากขึ้น กิจกรรมเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นผลจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา โดยเป็นผู้สมัครใจเข้าร่วมและยินดีให้ความร่วมมือในการให้และเก็บข้อมูลจนสิ้นสุดโครงการ เพื่อเข้าร่วมทำแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด มี 7 ด้าน คือ ระดับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21, การคิดแบบมีวิจารณญาณ, การทำงานร่วมกัน, ความคิดสร้างสรรค์, ความฉลาดในการใช้สื่อดิจิทัล, ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะอาชีพและประเมินความพึงพอใจ ทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความสามารถในการออกแบบ ดีไซน์งาน และขายไอเดีย เป็นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการใช้เทคโนโลยี การสื่อสาร การเรียนรู้ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกัน การสร้างสรรค์ นวัตกรรม การนำเสนอข้อมูล ซึ่งถือว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้ใช้ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ครบทุกด้าน ผลงานมีความน่าสนใจ หลากหลาย เป็นการพัฒนาศักยภาพไตรสิกขาในบริบทของการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 คือ การฝึกฝนองค์รวมของมนุษย์ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และความคิด เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีคุณธรรม มีสมาธิ และมีปัญญา ใช้การเรียนรู้แบบลงมือทำ (experiential learning) และกิจกรรมกลุ่มเพื่อผสมผสานพุทธธรรมเข้ากับทักษะโลกสมัยใหม่ อย่างกลมกลืน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียน, ผลการเรียนรู้ด้านคุณลักษณะ และผลการเรียนรู้ด้านทักษะ ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน และควรที่จะใช้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้พัฒนาทักษะต่าง ๆ อย่างยั่งยืน ถึงแม้รูปแบบการเรียนการสอนในบางวิชาไม่อาจนำมาใช้ได้ทั้งหมด แต่ควรส่งเสริมนอกห้องเรียน ตามแนวคิดของ บริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ที่ว่าการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สามารถเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย สะดวกต่อการเข้าถึง และการใช้งานที่ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ การจัดการเรียนรู้จึงไม่ควรจำกัดอยู่แค่ความรู้ในชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงห้องเรียนไปสู่โลกภายนอกได้อย่างไรขีดจำกัด เช่น การสร้างโครงงานให้เยาวชนได้ลองคิด ลองมือทำ รู้จักใช้เทคโนโลยีในการหาข้อมูล ฝึกการทำงานร่วมกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นชั้นเรียนเดียวกัน เพื่อสร้างความสัมพันธ์ เรียนรู้กัน และที่สำคัญได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น โดยการโครงงานสามารถนำหลักธรรมมาบูรณาการ เช่น ไตรสิกขา สติ เพราะการมีทุกกิจกรรมมีหลักธรรมเป็นตัวกำกับ ส่งผลต่อการทำให้งานสำเร็จ ลุล่วง เช่น การพูดจาสื่อสาร การใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีสติ ซึ่งสัมพันธ์กับแนวคิดของบริษัท แม็คเอ็ดดูเคชั่น จำกัด ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการทำงานโครงงานซึ่งบางครั้งจะคาดเดาได้ยากกว่าจะค้นพบความรู้ใด อาจเป็นความรู้ใหม่ที่อาจไม่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตรก็ได้ ดังรูปแบบที่นำมาประยุกต์ใช้ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ การใช้รูปแบบโครงการปลูกผักเพื่อพัฒนาพัฒนาศักยภาพและ
การเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา ดังนั้น ผู้วิจัยขอแนะนำ ข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) สถานศึกษาต่าง ๆ ควรมีนโยบายการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นอกห้องเรียน โดยทำโครงงานให้นักศึกษาเกิดการตระหนักรู้ และเปิดโอกาสได้ศึกษาค้นคว้า การใช้เทคโนโลยี และทักษะต่าง ๆ เพื่อนำความรู้ ความเข้าใจไปใช้ เพื่อทำให้เกิดศักยภาพในการทำงานในอนาคต

2) สถานศึกษาต่าง ๆ ควรวางรูปแบบและสร้างสถานศึกษาต้นแบบในการนำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามหลักไตรสิกขาไปประยุกต์ใช้

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สถานศึกษาต่าง ๆ นำแนวทางรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา แบบสอบถาม และแบบประเมินความพึงพอใจไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดแนวทางในการพัฒนานักศึกษาต่อไป

2) สถานศึกษาต่าง ๆ นำองค์ความรู้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมรูปแบบการพัฒนาศักยภาพและการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาตามหลักไตรสิกขา เพื่อนำทักษะของนักศึกษาออกใช้ให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี เป็นปัจจัยส่งเสริมคุณลักษณะของนักศึกษาในศตวรรษที่ 21

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษากลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาวิทยาลัยศาสนศาสตร์นครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 42 คน ผลการศึกษาได้ค่าเฉลี่ยที่สูงขึ้นในทุกองค์ประกอบ และตัวชี้วัด ควรขยายผลโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างที่จำนวนมากขึ้น เพื่อหาค่าความแตกต่างว่ามีคุณลักษณะหรือผลลัพธ์เช่นเดียวกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศเรื่องยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561–2580). (2561, 13 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 135.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎก (ภาษาไทย) ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิภาวี ศิริลักษณ์. (2557). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- Imam, A., Zaidi, S. S. Z., & Qureshi, A. A. (2023). Skill set required for 21st century student: Case study of university level student. *Voyage Journal of Educational Studies*, 3(2), 69–91.
- Best, J. W. (1997). *Research in education*. Boston, MA: Allyn and Bacon.
- Larson, L. C., & Miller, T. N. (2011). 21st century skills: Prepare students for the future. *Kappa Delta Pi Record*, 47(3), 121–123.
- Mokhtar, M., et al. (2012). Factors affecting students' performance in mathematics. *Journal of Applied Sciences Research*, 8(8), 4133–4137.
- Whitehead, A. N. (1931). *Introduction: Business adrift*. New York: McGraw-Hill.